

Волчек Руслан Миколайович,
*к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

АНАЛІТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СТАВКИ ДИСКОНТУВАННЯ ПРИ ОЦІНЮВАННІ ВАРТОСТІ ДОВГОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Глобалізація вітчизняної системи бухгалтерського обліку та економічного аналізу обумовлює здійснення перетворень у методологічних та методичних підходах, пов'язаних із відображенням «нових» для вітчизняних бухгалтерів й аналітиків об'єктів обліку у фінансовій звітності підприємств. До таких об'єктів, на нашу думку, варто віднести: актив з права користування за договорами оренди; умовні активи та умовні зобов'язання та забезпечення; різні види довгострокових зобов'язань підприємств тощо. Незважаючи на те, за якими стандартами (національними чи міжнародними) ведеться облік на підприємствах, актуальним постає питання прозорого та неупередженого складання фінансової звітності виходячи із наявності невизначеності в облікових оцінках. Невизначеність у відображенні об'єктів фінансового обліку в звітності підприємств пов'язана в Україні не тільки із нестабільністю зовнішнього середовища їх функціонування, а й із слабкою розвиненістю обґрунтованих методик, які дозволяють прогнозувати зміни основних параметрів життєздатності підприємств на тривалу перспективу. Найбільш яскравим доказом вищезазначеного твердження є вимога Міністерства фінансів України відображати результати дисконтування довгострокових безвідсоткових заборгованостей у звітності підприємств, починаючи з 29.10.2019 р. і по теперішній час. Оскільки законодавчо виписаної методики здійснення процедури дисконтування у нормативних документах, що регламентують ведення бухгалтерського обліку та складання звітності в Україні, поки що немає, то вітчизняні бухгалтери та аналітики вдаються до норм, які містяться у МСФЗ. Між тим, зазначені стандарти містять загальні настанови, зокрема, у обранні ставок дисконтування під час оцінки вартості різних видів заборгованостей та забезпечень, й методологічно обґрунтованими вони є для ведення обліку за умов наявності більш-менш стабільної економіки.

Вітчизняні науковці внесли вагомий внесок у розвиток облікової оцінки активів та зобов'язань підприємств й на основі їх досліджень формувалася ґрунтовний обліково-аналітичний інструментарій оцінки вартості об'єктів бухгалтерського обліку [1; 2; 3]. Між тим, вважаємо, що розвиток аналітичних підходів щодо оцінки довгострокових зобов'язань та забезпечень підприємств за теперішньою вартістю із урахуванням макроекономічного стану нашої країни здійснюється завдяки суворим вимогам до якості фінансової звітності, яка оприлюднюється серед її користувачів.

Наявні на сьогодні рекомендації Міністерства фінансів України щодо

обрання ставки дисконтування довгострокової дебіторської заборгованості та довгострокових зобов'язань враховують лише ситуації, коли передбачувану ефективну ставку дисконтування таких заборгованостей можливо визначити виходячи із аналізу усереднених ставок за довгостроковими кредитами, які публікує Національний банк України. Проте, що стосується визначення ставок дисконтування за такими видами забезпечень як демонтаж обладнання через тривалий час (10-15 років) або визначення вартості резерву на відновлення корисності землі, то така база порівняння, на нашу думку, не є остаточно обґрунтованою, оскільки вкрай слабо враховує у собі перспективні зміни в економіці України.

Серед практиків на цей час наявні твердження щодо обрання у якості ставки дисконтування для таких видів забезпечень ставки за ОВДП на відповідну дату погашення. Між тим, вважаємо такий аналітичний підхід не зовсім досконалим, оскільки існують сумніви щодо погашення цих цінних паперів внаслідок політичної нестабільності. На нашу думку, для таких видів зобов'язань та забезпечень доцільно визначати ставку дисконтування, виходячи із розуміння того, що на цей час в Україні наявний значний ризик економічного знецінення майна підприємств.

Ставка дисконтування у такому разі може складатися з таких компонентів: відсотка, під який Україна отримує фінансову допомогу від МВФ; ризику зміни політичної ситуації в нашій країні; запланованого річного рівня інфляції. Ризик зміни політичної ситуації в нашій країні, на нашу думку, можна визначити виходячи із річного відсотка зміни обсягів інвестицій в економіку країни. Цей відсоток розраховується як: (середньорічний обсяг інвестицій в економіку країни протягом п'яти років правління чинного парламенту України – середньорічний обсяг інвестицій, який склався за п'ять років правління попереднього парламенту) / середньорічний обсяг інвестицій, який склався за п'ять років правління попереднього парламенту в Україні.

Усі складові ризику економічного знецінення можна розрахувати за офіційно оприлюдненими даними, що дозволяє зменшити невизначеність при обранні ставки дисконтування при оцінюванні довгострокових зобов'язань та забезпечень. За наявності змін у політичній ситуації України, обрана ставка дисконтування може бути переглянута. Складність оцінки теперішньої вартості довгострокових зобов'язань та забезпечень викликана тим, що виконувати їх, як правило, доводиться через досить тривалий час й запропонований аналітичний підхід дозволяє частково зменшити невизначеність відповідних розрахунків, оскільки не враховує дію премії за ризик, пов'язаної із зміною фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел:

1. Ловінська Л. Г. Оцінка в бухгалтерському обліку: моногр. Київ: КНЕУ, 2006. 256 с.
2. Бондар М.І. Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю : моногр. Київ: КНЕУ, 2008. 256 с.
3. Корягін М.В. Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку: моногр. Львів: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2012. 261 с.